

ਕਰਮੀ ਕਰਮੀ ਹੋਇ ਵੀਚਾਰੁ

Judgement in the court of Akal Purkh depends upon one's deeds and actions.

ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਭੈੜਾ ਕੰਮ ਕਰ ਲਊ, ਬਸ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਪਾਠ ਪੂਜਾ ਕਰ ਲਊ, ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਕਰ ਲਊ, ਫਿਰ ਸਾਡਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਭਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਕੀ ਅਸੀਂ ਕਦੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਲੂਣ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਦ ਖੰਡ ਵਰਗਾ ਮਿਠਾ ਜੋ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਕਰ ਅਜੇਹਾ ਸਰੀਰਕ ਤਲ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਆਤਮਿਕ ਤਲ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੁਕਮ ਬਾਰੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਬਜ਼ੁਰਗ, ਵੱਡੇ, ਮਾਲਕ, ਅਫ਼ਸਰ ਜਾਂ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕੰਮ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕਿਹਾ ਹੀ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਦਾ ਸਬੰਧ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਧਰਮ, ਅਸੂਲ ਜਾਂ ਸਿਸਟਮ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਅਸੂਲ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਅਨੇਕਤਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਾਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੌੜੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਮਝਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਪਾਣਾਂ ਹੈ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਧਰ ਤੋਂ ਹੀ ਜੀਵ ਦੇ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। **“ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ ॥ ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ ॥੧॥”** (੧)

ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰੱਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ। **“ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ ॥”** (੧) ਕੋਈ ਜੀਵ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਭਾਵ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਆਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮੰਨੇ ਜਾਂ ਨਾ ਮੰਨੇ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਆਸਤਿਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਾਸਤਿਕ ਹੈ। ਉਹ ਹੈ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੀ।

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਧਰਮ, ਉਸ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ, ਭਾਵ ਪੂਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ, ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਚੰਗੇ ਤੇ ਮੰਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ। ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਈ ਜੀਵ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਿਆ ਹੈ, ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕੀਤੇ, ਉਸ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਸਫਲ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜੇਹੇ ਮਨੁੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਪਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਉੱਜਲੇ ਮੁੱਖ ਵਾਲੇ ਹਨ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਜੀਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ **“ਕੂੜ ਦੀ ਪਾਲਿ”** ਢਾਹ ਕੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। **“ਚੰਗਿਆਈਆ ਬੁਰਿਆਈਆ, ਵਾਚੈ ਧਰਮੁ ਹਦੂਰਿ ॥ ਕਰਮੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ, ਕੇ ਨੇੜੈ ਕੇ ਦੂਰਿ ॥ ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ, ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ ॥ ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ, ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ ॥੧॥ (੮)”**

ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪ ਰਚੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਜਿੰਦ ਰੂਪੀ ਸੱਤਿਆ ਪਾਈ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਚੰਗੇ ਤੇ ਮੰਦੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਆਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਵੀ ਜੀਵ ਉਸ ਦਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਇਥੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਇਹ ਜਿੰਦ ਤੇ ਪ੍ਰਾਣ ਹਨ, ਉਸ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਮਨ ਤੋਂ ਕਦੇ ਭੁਲਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਿਤਨੇ ਚਿਰ ਲਈ ਇਹ ਜਿੰਦ ਤੇ ਪ੍ਰਾਣ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉੱਦਮ ਕਰ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਆਪ ਹੀ ਸੁਆਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਇਹ ਮਨੁੱਖ-ਜਨਮ ਹਰੀ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਕੇ ਸਫਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਉੜੀ ॥ ਆਪੋ ਹੀ ਕਰਣਾ ਕੀਓ ਕਲ ਆਪੋ ਹੀ ਤੈ ਧਾਰੀਐ ॥ ਦੇਖਹਿ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ ਧਰਿ ਕਚੀ ਪਕੀ ਸਾਰੀਐ ॥ ਜੇ ਆਇਆ ਸੇ ਚਲਸੀ ਸਭੁ ਕੋਈ ਆਈ ਵਾਰੀਐ ॥ ਜਿਸ ਕੇ ਜੀਅ ਪਰਾਣ ਹਹਿ ਕਿਉ ਸਾਹਿਬੁ ਮਨਹੁ ਵਿਸਾਰੀਐ ॥ ਆਪਣ ਹਥੀ ਆਪਣਾ ਆਪੋ ਹੀ ਕਾਜੁ ਸਵਾਰੀਐ ॥੨੦॥ (੪੭੪)

ਕੁਦਰਤਿ ਦਾ ਨਿਯਮ ਐਸਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੀਜ ਬੀਜਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਫਸਲ ਦੀ ਕਟਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਜੋ ਜੋ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। **“ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੇ ਲੁਣੈ, ਮਥੈ ਜੋ ਲਿਖਿਆਸੁ ॥ (੧੩੪)”**

ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਾਂ ਤੇ ਆਸ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਬੀਜਦੇ ਤਾਂ ਕਿਕਰਾਂ (ਬੁਰੇ ਕੰਮ) ਹਾਂ ਪਰ ਆਸ ਇਹ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਫਲ ਅੰਗੂਰ (ਬਖਸ਼ਿਸ਼) ਦੇ ਮਿਲਣ। ਕੱਤਦੇ ਤਾਂ ਉੱਨ ਹਾਂ ਪਰ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਕਪੜੇ ਬਣ ਜਾਣ। ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਪਾਪ ਹਾਂ ਪਰ ਆਸ ਪੁੰਨ ਦੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਫਰੀਦਾ ਲੋੜੈ ਦਾਖ ਬਿਜਉਰੀਆਂ ਕਿਕਰਿ ਬੀਜੈ ਜਟੁ ॥ ਹੰਢੈ ਉੱਨ ਕਤਾਇਦਾ ਪੈਧਾ ਲੋੜੈ ਪਟੁ ॥੨੩॥ (੧੩੭੯)

ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਖੇਤ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਝ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਖੇਤ ਵਿਚ ਬੀਜਦਾ ਹੈ ਉਹੀ ਫਸਲ ਵੱਢਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। **“ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੇ ਲੁਣੈ ਕਰਮਾ ਸੰਦੜਾ ਖੇਤੁ ॥ (੧੩੪)”**

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਸਦਕਾ ਹੀ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਵਿਛੁੜੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਸੀਂ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਵਿਸਾਰੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਤੇ ਮਿਹਰ ਕਰ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਲਉ। **“ਕਿਰਤਿ ਕਰਮ ਕੇ ਵੀਛੁੜੇ, ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੇਲਹੁ ਰਾਮ ॥”** (੧੩੩)

ਖਾਲੀ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਜਾਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਭ ਥਾਈਂ, ਭਾਵ ਹਰੇਕ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭੇਦ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹਰੀ ਸਭ ਥਾਈਂ ਵਿਆਪਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਉਪਾਅ ਇਕ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੇਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਪਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਰੱਬ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਧਰਮੀ ਬੰਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਖੇੜੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਸੱਚਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਿਆਉਂ ਵੀ ਸੱਚਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਡਰੀਏ? ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਡਰਨਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਿਹਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਹਰੀ ਦੀ ਸਮਝ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ-ਮਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪਉੜੀ ॥ **ਹਰਿ ਅੰਦਰਿ ਬਾਹਰਿ ਇਕੁ ਤੂੰ ਤੂੰ ਜਾਣਹਿ ਭੇਤੁ ॥ ਜੇ ਕੀਚੈ ਸੇ ਹਰਿ ਜਾਣਦਾ ਮੇਰੇ ਮਨ ਹਰਿ ਚੇਤੁ ॥ ਸੇ ਡਰੈ ਜਿ ਪਾਪ ਕਮਾਵਦਾ ਧਰਮੀ ਵਿਗਸੇਤੁ ॥** ਤੂੰ ਸਚਾ ਆਪਿ ਨਿਆਉ ਸਚੁ ਤਾ ਡਰੀਐ ਕੇਤੁ ॥ ਜਿਨਾ ਨਾਨਕ ਸਚੁ ਪਛਾਣਿਆ ਸੇ ਸਚਿ ਰਲੇਤੁ ॥੫॥ (੮੪)

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਜਾਂ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸਵਿਧਾਨ, ਕਾਨੂੰਨ, ਧਰਮਾਂ, ਮਤਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ, ਅਸੂਲਾਂ ਜਾਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮ, ਧਰਮ, ਅਸੂਲ, ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਧਰਮ-ਰਾਜ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਨਿਰੋਲ ਸੱਚ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਓਥੇ ਨਿਬੇੜੇ ਦਾ ਮਾਪ ‘ਨਿਰੋਲ ਸਚੁ’ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ‘ਸਚੁ’ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਦਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੰਦ-ਕਰਮੀ ਜੀਵ ਚੁਣ ਕੇ ਵੱਖਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੂੜ ਠੱਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਓਥੇ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਕਾਲਾ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਕ ਵਿਚ ਧੱਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਬਾਜ਼ੀ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਠੱਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਆਪਣੇ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ-ਰਾਜ ਨੂੰ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਲਿਖਣ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਮੁਕੱਰਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪਉੜੀ ॥ ਨਾਨਕ ਜੀਅ ਉਪਾਇ ਕੈ ਲਿਖਿ ਨਾਵੈ ਧਰਮੁ ਬਹਾਲਿਆ ॥ **ਓਥੈ ਸਚੇ ਹੀ ਸਚਿ ਨਿਬੜੈ ਚੁਣਿ ਵਖਿ ਕਢੇ ਜਜਮਾਲਿਆ ॥ ਥਾਉ ਨ ਪਾਇਨਿ ਕੂੜਿਆਰ ਮੁਹ ਕਾਲੈ ਦੋਜਕਿ ਚਾਲਿਆ ॥** ਤੇਰੈ ਨਾਇ ਰਤੇ ਸੇ ਜਿਣਿ ਗਏ ਹਾਰਿ ਗਏ ਸਿ ਠਗਣ ਵਾਲਿਆ ॥ ਲਿਖਿ ਨਾਵੈ ਧਰਮੁ ਬਹਾਲਿਆ ॥੨॥ (੪੬੩)

ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੂਸਰੇ ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ ਭੈੜੇ ਕਰਮ ਅਸੀਂ ਆਪ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਫਲ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਆਏ ਦੁੱਖਾਂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਭੈੜ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦੋਸ਼ ਨ ਮੜ੍ਹਾਂ। ਆਪਣੀ ਮਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਰਾਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਆਪਣੀ ਕਰਣੀ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਦਵੈ ਦੇਸੁ ਨ ਦੇਉ ਕਿਸੈ ਦੇਸੁ ਕਰੰਮਾ ਆਪਣਿਆ ॥ ਜੇ ਮੈ ਕੀਆ ਸੇ ਮੈ ਪਾਇਆ ਦੇਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਅਵਰ ਜਨਾ ॥੨੧॥ (੪੩੩)

ਦੂਸਰੇ ਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਅਗਿਆਨਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਰ ਅੰਦਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਗਿਆਨ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਅਸਲੀ ਧਰਮ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਸਮਝ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕਰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਹ ਹੀਰਾ-ਜਨਮ ਕਿਸ ਲਈ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਝੂਠ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਧਰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਪ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੋਭੀ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਆਤਮਕ ਮੌਤ ਦਾ ਆਪ ਹੀ ਕਾਰਣ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਅਨਮੋਲਕ ਜੀਵਨ ਕਉਡੀ ਬਦਲੇ ਗਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸਿਰਫ ਉਸ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅੰਦਰ ਸਚ ਹੈ, ਭਰੋਸਾ ਹੈ, ਖਿਮਾ ਹੈ, ਸਬਰ ਹੈ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੈ।

ਕਬੀਰਾ ਜਹਾ ਗਿਆਨੁ ਤਹ ਧਰਮੁ ਹੈ ਜਹਾ ਝੂਠੁ ਤਹ ਪਾਪੁ ॥ ਜਹਾ ਲੋਭੁ ਤਹ ਕਾਲੁ ਹੈ ਜਹਾ ਖਿਮਾ ਤਹ ਆਪਿ ॥੧੫੫॥ (੧੩੨੨)

ਪਾਪ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਾਪ ਹੱਦ ਟੱਪ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਪ ਮਨ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਤਨ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪਾਪੀ ਬਹੁਤ ਹਨ। ਪਰ ਅਪਰਾਧੀ ਘੱਟ ਹਨ। ਪਾਪ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਪ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਅਪਰਾਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੰਗੂ ਬਰਾਹਮਣ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਾਪ (ਲੋਭ) ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਕੋਲੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਤਾਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੇ ਕਰ ਪਾਪ ਦੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਸੇ ਲਈ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐ ਵੇਪਰਵਾਹ ਮਨੁੱਖ ! ਪਾਪ ਕਰਨ ਤੋਂ ਡਰ, ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਰਨ ਪਿਆ ਰਹੁ, ਜੋ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਤੇ ਦਇਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਡਰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। **“ਨਰ ਅਚੇਤ ਪਾਪ ਤੇ ਡਰੁ ਰੇ ॥ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਸਗਲ ਭੈ ਭੰਜਨ ਸਰਨਿ ਤਾਹਿ ਤੁਮ ਪਰੁ ਰੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥”** (੨੨੦)

ਪਾਪ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਪਰ ਪਾਪੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪਾਪੀ ਆਪ ਖੁਦ ਪਾਪ ਨਾਲ ਲੱਦਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਾਪ ਦਾ ਹੀ ਖਿਲਾਰਾ ਖਿਲਾਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। **“ਪਾਪੁ ਬੁਰਾ ਪਾਪੀ ਕਉ ਪਿਆਰਾ ॥ ਪਾਪਿ ਲਦੇ ਪਾਪੇ ਪਾਸਾਰਾ ॥”** (੯੩੫)

ਪਾਪੀ ਮਨੁੱਖ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਖਿਝੇ ਤੇ ਦੁਖੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮਰਾਜ ਹਰ ਵੇਲੇ ਇਉਂ ਦੁਖੀ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮਧਾਣੀਆਂ ਦੁੱਧ ਰਿੜਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜੇਹਾ ਮਨੁੱਖ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਦੇ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। **“ਪਾਪੀ ਕਰਮ ਕਮਾਵਦੇ ਕਰਦੇ ਹਾਏ ਹਾਇ ॥ ਨਾਨਕ ਜਿਉ ਮਥਨਿ ਮਾਧਾਣੀਆ ਤਿਉ ਮਥੇ ਧੂਮ ਰਾਇ ॥੯॥”** (੧੪੨੫)

ਮੱਛੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੀਤ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ, ਮੱਛੀ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤ ਪਿਆਸ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕਰਮ ਵੀ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਚ ਤੇ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮਨੁੱਖ ਵਿਕਾਰ ਸਰੀਰ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਕਰਕੇ ਵੀ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਕੀਤੇ ਵਿਕਾਰ (ਅਪਰਾਧ) ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਕਰਕੇ ਕੀਤੇ ਵਿਕਾਰ ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੀ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਕ੍ਰਿਤ ਮੁਤਾਬਕ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੋਚਣੀ ਮੁਤਾਬਕ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਕਰਮ ਕਾਂਡ, ਵਿਖਾਵੇ ਤੇ ਕ੍ਰਿਤ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾਂ ਸੋਚਣੀ ਤੇ ਨੀਯਤ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਕਿਰਦਾਰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾਂ ਵਿਚਾਰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਡਰ ਕਰਕੇ ਜਿਆਦਾ ਤਰ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਤ ਠੀਕ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਕੋਈ ਵਿਚਲਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸੋਚਣੀ ਤੇ ਨੀਯਤ ਠੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਤਲ ਤੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮ ਵੀ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। **ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।**

ਸੁਹੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਕਰਮ ਧਰਮ ਪਾਖੰਡ ਜੋ ਦੀਸਹਿ ਤਿਨ ਜਮੁ ਜਾਗਾਤੀ ਲੁਟੈ ॥ (੭੪੭)

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਰਹਿਤ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਹੈ, ਭੇਖ ਨੂੰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ। **ਰਹਿਤ ਪਿਆਰੀ ਮੁਝ ਕਉ, ਸਿਖ ਪਿਆਰਾ ਨਾਹਿ ॥ ਰਹਿਣੀ ਰਹੈ ਸੋਈ ਸਿਖ ਮੇਰਾ। ਉਹੁ ਸਾਹਿਬ ਮੈ ਉਸ ਕਾ ਚੇਰਾ। ਰਹਿਤ ਬਿਨਾਂ ਨਹਿ ਸਿਖ ਕਹਾਵੈ, ਰਹਿਤ ਬਿਨਾਂ ਦਰ ਚੋਟਾਂ ਖਾਵੈ। ਰਹਿਤ ਬਿਨ ਸੁਖ ਕਬਹੂੰ ਨ ਲਹੇ। ਤਾਂ ਤੇ ਰਹਿਤ ਸੁ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰ ਰਹੈ। (ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਭਾਈ ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ)**

ਪਾਪ ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਨ, ਬਚਨ, ਕ੍ਰਮ ਕਰਕੇ।

- ਮਨ ਦੇ ਪਾਪ = ਇਜਤ ਬਾਰੇ ਬੁਰਾ ਸੋਚਣਾ, ਪਨ ਬਾਰੇ ਬੁਰਾ ਸੋਚਣਾ, ਜਾਨ ਬਾਰੇ ਬੁਰਾ ਸੋਚਣਾ,
- ਬਚਨ (ਜਬਾਨ) ਦੇ ਕਰਕੇ ਪਾਪ = ਗਲਤ ਸਿਖਿਆ, ਨਿੰਦਾ, ਕ੍ਰੋਧ, ਵਿਅਰਥ ਬੋਲਣਾਂ,
- ਕ੍ਰਮ (ਤਨ) ਦੇ ਪਾਪ = ਇਜਤ ਲੁਟਣੀ, ਪਨ ਖੋਣਾ, ਜਾਨ ਲੈਣੀ,

ਮਨ ਕਰਕੇ ਕੀਤੇ ਪਾਪ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਬਚਨ ਅਤੇ ਕ੍ਰਮ ਕਰਕੇ ਕੀਤੇ ਪਾਪ ਭਾਵ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਕਰ ਕੋਈ ਗਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਚੇਤੇ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਰ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਸੂ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਦਾਦਕੇ ਨਾਨਕੇ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਪਸੂ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵੀ ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਕਰ ਪਾਪ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਾਪ ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪਾਪ ਦਿਖਾਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਹੜੀ ਸੋਚ ਪਾਪ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਸਮਝ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤ ਦੇ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। **“ਕੁੰਭੇ ਬਧਾ ਜਲੁ ਰਹੈ ਜਲ ਬਿਨੁ ਕੁੰਭੁ ਨ ਹੋਇ ॥ ਗਿਆਨ ਕਾ ਬਧਾ ਮਨੁ ਰਹੈ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਗਿਆਨੁ ਨ ਹੋਇ ॥੫॥”** (੪੬੯)

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਚੰਗਿਆਰੀ ਰੂੰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਢੇਰ ਸਾੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮੁ ਨਾਲ ਅਸੰਖਾਂ ਪਾਪ ਇਕ ਪਲ ਵਿਚ ਕੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਮੁਸਕਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਅੱਖ ਦੇ ਫੋਰ ਵਿਚ ਬਚਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। **“ਜਹ ਮੁਸਕਲ ਹੋਵੈ ਅਤਿ ਭਾਰੀ ॥ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮੁ ਖਿਨ ਮਾਹਿ ਉਧਾਰੀ ॥”** (੨੬੪)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਧਰਮ ਕਮਾਣ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਟਿਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਕਈ ਜੁਗਤੀਆਂ ਅਤੇ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਜੀਵ ਵੱਸਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਤੇ ਅਨਗਿਣਤ ਨਾਮ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਨਾਵਾਂ ਤੇ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਨਿਬੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਉਕਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪ ਸੱਚਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਦਰਬਾਰ ਭੀ ਸੱਚਾ ਹੈ। **“ਕਰਮੀ ਕਰਮੀ ਹੋਇ ਵੀਚਾਰੁ ॥ ਸਚਾ ਆਪਿ ਸਚਾ ਦਰਬਾਰੁ ॥ (੭)**

ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਮੂਰਖ ਮਨ ! ਤੂੰ ਅਸਲ ਜੀਵਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਭੁਲ ਕੇ ਕਿਉਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਮੇਰੇ ਵੀਰ ! ਤੈਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਤਾਂ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ

ਸਕੋਗਾ ਜਦੋਂ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਦੇਵੇਂਗਾ ਤੇ ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ ਸੁਰਖਰੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਂਗਾ।

ਮਨ ਕਾਹੇ ਭੂਲੇ ਮੁੜ ਮਨਾ ॥ ਜਬ ਲੇਖਾ ਦੇਵਹਿ ਬੀਰਾ ਤਉ ਪੜਿਆ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ (੪੩੨)

ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਖਾਲੀ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਧੋਖਾ-ਫਰੋਬ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਜੇਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਪਵਿਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਭਾਵੇਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਅਨੇਕਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ, ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਆਤਮਕ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। **“ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਰਹਿ ਨਿਤ ਕਪਟ ਕਮਾਵਹਿ ਹਿਰਦਾ ਸੁਖੁ ਨ ਹੋਈ ॥ ਅਨਿਦਿਨੁ ਕਰਮ ਕਰਹਿ ਬਹੁਤੇਰੇ ਸੁਪਨੈ ਸੁਖੁ ਨ ਹੋਈ ॥੧॥ (੨੩੨)**

ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਭਗਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਗਿਆਨਵਾਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਗਾਂਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇਸ ਹਉਮੈ ਕਰਕੇ ਰੱਤਾ ਵੀ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। **“ਜਉ ਜਾਨੈ ਹਉ ਭਗਤੁ ਗਿਆਨੀ ॥ ਆਗੈ ਠਾਕੁਰਿ ਤਿਲੁ ਨਹੀ ਮਾਨੀ ॥” (੨੫੫)**

ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਇਹ ਸਮਝ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਚੰਗੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਖਿਆਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਕ ਫੇਰੀ ਵਾਲੇ ਵਪਾਰੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਫੇਰੀ ਵਾਲਾ ਸੌਦਾ ਸਿਰਫ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵੇਚਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਚਾਰਕ ਆਪ ਕੋਈ ਆਤਮਕ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਖੱਟਦਾ। **“ਜਉ ਜਾਨੈ ਮੈ ਕਥਨੀ ਕਰਤਾ ॥ ਬਿਆਪਾਰੀ ਬਸੁਧਾ ਜਿਉ ਫਿਰਤਾ ॥” (੨੫੫)**

ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਕਪਟ ਰੱਖ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਥਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਪਰਚਾਰਕਾਂ ਆਪ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਣ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਕਦੀ ਵੀ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਕਬਰ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਤਲ ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਰਮ ਵੀ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਨਾਸ ਹੋ ਗਏ। ਵਿਚਾਰ ਮਨ ਦੇ ਤਲ ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਮਨ ਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਰਮ ਹੀ ਨਾਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਤੇ ਸੁਭਾਅ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਰ ਸੁਭਾਅ ਨੇਕ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਪਰ ਸੁਭਾਅ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਤਾਂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾ ਬਦਲੀ ਜਾ ਸਕੀ। ਨੀਯਤ ਤੇ ਕਿਰਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਚਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(੧) ਨੀਯਤ ਤੇ ਕਿਰਤ ਦੋਵੇਂ ਠੀਕ ਹਨ

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਉਹੀ ਪਰਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਨੀਯਤ ਠੀਕ ਹੈ ਤੇ ਕਿਰਤ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਦਾ ਥਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਹੀ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਵਿਚ ਇਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜੇਹੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਲੋਕੁ ॥ ਮਨਿ ਸਾਚਾ ਮੁਖਿ ਸਾਚਾ ਸੋਇ ॥ ਅਵਰੁ ਨ ਪੇਖੈ ਏਕਸੁ ਬਿਨੁ ਕੋਇ ॥ ਨਾਨਕ ਇਹ ਲਛਣ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਹੋਇ ॥੧॥ (੨੨੨)

(੨) ਨੀਯਤ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਕਿਰਤ ਕਦੀ ਕਦੀ ਗਲਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਇਕ ਬੀਬੀ ਆਪਣੀ ਲਿਵ ਵਿਚ **“ਤੁਮ ਪਾਪੀ ਮੈ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ”** ਕਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਨੀਯਤ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਲਫਜ਼ ਉਲਟੇ ਬੋਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਪਿਆਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਬੰਦੇ ਸੁਚੱਜੇ ਹਨ, ਸਿਆਣੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਰ ਉਹ ਕਦੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਬਾਹਰੋਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਕਾਈ ਵਾਲੇ ਬੋਲ, ਬੋਲ ਬੈਠਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਵੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਉਹ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। **“ਜਿਨ ਅੰਤਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ ਤੇ ਜਨ ਸੁਖੜ ਸਿਆਣੇ ਰਾਮ ਰਾਜੇ ॥ ਜੇ ਬਾਹਰੁ ਭੁਲਿ ਚੁਕਿ ਬੋਲਦੇ ਭੀ ਖਰੇ ਹਰਿ ਭਾਣੇ ॥” (੪੫੦)**

ਭਾਵੇਂ ਦਸ਼ਰਥ ਨੇ ਸਰਵਣ ਨੂੰ ਤੀਰ ਮਾਰਿਆ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਨੀਯਤ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਪਸਚਾਤਾਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਚੋਰੀ ਕਰਨਾ ਸੁਭਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਚੋਰੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ।

੩) ਕਿਰਤ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਨੀਯਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।

ਕਈ ਅਜੇਹੇ ਪਰਚਾਰਕ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਬੋਲਦੇ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹਨ ਪਰ ਨੀਯਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਹਿਲਾਣ ਵਾਲੇ ਅੱਜਕਲ ਦੇ ਸੰਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਮੰਦਰਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸੱਭ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਲੋਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪਖੰਡੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਠੱਗੀ ਹੈ, ਪਰ ਤੂੰ ਮੂੰਹੋਂ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਤੈਨੂੰ ਪਾਣੀ ਰਿੜਕਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਮੈਲ ਤੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਸਰੀਰ ਮਾਂਜਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ। ਬਾਹਰੋਂ ਸੁੱਚਾ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ, ਅੰਦਰ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਕੇ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਕਰ ਤੂੰਬੀ ਅਠਾਹਠ ਤੀਰਥਾਂ ਉੱਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲਏ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਕੁੜੱਤਣ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। **“ਹਿਦੈ ਕਪਟੁ ਮੁਖ ਗਿਆਨੀ ॥ ਝੁਠੇ ਕਹਾ ਬਿਲੋਵਸਿ ਪਾਨੀ ॥੧॥ ਕਾਂਇਆ ਮਾਂਜਸਿ ਕਉਨ ਗੁਨਾਂ ॥ ਜਉ ਘਟ ਭੀਤਰਿ ਹੈ ਮਲਨਾਂ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ (੬੫੬)**

(੪) ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਨੀਯਤ ਦੋਵੇਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ

ਅਜੇਹੇ ਮਨੁੱਖ ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਪਰਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਪਰਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੀਯਤ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤ ਅਪਨਾਣ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੋਚਣੀ ਤੇ ਸੁਭਾਅ ਬਦਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਨੀਯਤ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਜੀਵ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ (ਪੇਕੇ ਘਰ) ਵਿਚ ਹੈਂ, ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਤੂੰ ਖਸਮ-ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਯਾਦ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਲੋਕ (ਸਹੁਰੇ ਘਰ) ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸੁਖੀ ਵੱਸੋਂਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਸਿੱਖ, ਚੰਗਾ ਆਚਰਨ ਬਣਾਣਾ ਸਿੱਖ, ਤੈਨੂੰ ਕਦੇ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ। **“ਪੇਈਅੜੈ ਸਹੁ ਸੇਵਿ ਤੂੰ ਸਾਹੁਰੜੈ ਸੁਖਿ ਵਸੁ ॥ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਚਜੁ ਅਚਾਰੁ ਸਿਖੁ ਤੁਧੁ ਕਦੇ ਨ ਲਗੈ ਦੁਖੁ ॥”** (੫੦, ੫੧)

ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿੱਖਣੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੰਗਾ ਆਚਰਨ ਬਣਾਣਾ ਹੈ। ਆਓ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੁਝ ਕੁ ਯੁਗਤੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰੀਏ।

- ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਤੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਣ ਨਾਲ ਪਾਪ ਕੱਟੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। **“ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਬੋਲਹੁ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਸਭਿ ਕਿਲਬਿਖ ਕਾਟੈ ਇਕ ਪਲਕਾ ॥”**(੬੫੦-੬੫੧)
- ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੱਚੇ ਆਸ਼ਕ ਬਣਨਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੋਰ ਹੈ ਤੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਉਹ ਕੱਚੇ ਆਸ਼ਕ ਆਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਠੀਕ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਸਕੀਏ। **“ਦਿਲਹੁ ਮੁਹਬਤਿ ਜਿੰਨੁ ਸੇਈ ਸਚਿਆ ॥ ਜਿੰਨੁ ਮਨਿ ਹੋਰੁ ਮੁਖਿ ਹੋਰੁ ਸਿ ਕਾਂਢੇ ਕਚਿਆ ॥੧॥”** (੪੮੮)
- ਆਪਣੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਬਚਨ ਅੰਦਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਠੀ ਬਾਣੀ ਬੋਲਣੀ ਹੈ, ਕਰਮ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਮਾਰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਨੇ ਹਨ। **“ਮਨ ਬਚ ਕ੍ਰਮ ਗੋਵਿੰਦ ਅਧਾਰੁ ॥ ਤਾ ਤੇ ਛੁਟਿਓ ਬਿਖੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥”** (੧੯੭)
- ਸਰੀਰ ਉਹ ਪਵਿਤਰ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਅੱਖਾ, ਮੁੱਖ, ਜੁਬਾਨ, ਕੰਨ, ਰਾਹੀਂ ਗੰਦਗੀ ਲਿਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਰੀਰ ਗੰਦਗੀ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਗੰਦਗੀ ਹੈ ਰੋਗ ਵੀ ਉਥੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੰਦਗੀ ਵਿਚ ਗੰਦੇ ਕੀੜੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਗੰਦਗੀ → ਪਾਪ → ਅਪਰਾਧ → ਸਜ਼ਾ) ਇਸ ਲਈ ਰੋਜਾਨਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਇਹ ਪਾਪ ਸਾਫ ਕਰਨੇ ਹਨ। **“ਸੋ ਤਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਜਿਤੁ ਉਪਜੈ ਨ ਪਾਪੁ ॥ ਰਾਮ ਰੰਗਿ ਨਿਰਮਲ ਪਰਤਾਪੁ ॥”** (੧੯੮)
- ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਪਵਿਤਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। **“ਸਗਲ ਪਵਿਤ ਗੁਨ ਗਾਇ ਗੁਪਾਲ ॥ ਪਾਪ ਮਿਟਹਿ ਸਾਧੁ ਸਰਨਿ ਦਇਆਲ ॥ ਰਹਾਉ ॥”** (੨੦੨)
- ਇਸ ਗਲ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਪ ਕਮਾਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਪਛਤਾਵਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। **“ਪਾਪ ਕਮਾਵਦਿਆ ਤੇਰਾ ਕੋਇ ਨ ਬੋਲੀ ਰਾਮ ॥ ਕੋਏ ਨ ਬੋਲੀ ਹੋਇ ਤੇਰਾ ਸਦਾ ਪਛੋਤਾਵਹੇ ॥”** (੫੪੬)
- ਪਾਪੀ ਦੀ ਪਹਿਚਾਨ ਕਰਨੀ ਸਿਖਣੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੱਖੀ ਚੰਦਨ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦੀ ਹੈ। ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਪੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਭਾਵ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਹੈ। **“ਕਬੀਰ ਪਾਪੀ ਭਗਤਿ ਨ ਭਾਵਈ ਹਰਿ ਪੂਜਾ ਨ ਸੁਹਾਇ ॥ ਮਾਖੀ ਚੰਦਨੁ ਪਰਹਰੈ ਜਹ ਬਿਗੰਧ ਤਹ ਜਾਇ ॥੬੮॥”** (੧੩੬੮)
- ਬੱਚਾ ਕਾਗਦ ਉਪਰ ਲੀਕਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਪਾਪੀ ਇਹ ਅਨਮੋਲਕ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਂਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੇਲਾ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਫਸੀ ਹੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਿੰਦ ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਲੋਭ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਕੇ ਇੱਥੋਂ ਤੁਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖ ਲਿਖ ਕੇ, ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਅਮਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਉਪਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤ ਲਿਖ ਕੇ ਮਨੁੱਖਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। **“ਰਾਮੁ ਸਿਮਰੁ ਪਛੋਤਾਹਿਗਾ ਮਨ ॥ ਪਾਪੀ ਜੀਅਰਾ ਲੋਭੁ ਕਰਤੁ ਹੈ ਆਜੁ ਕਾਲਿ ਉਠਿ ਜਾਹਿਗਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥”** (੧੧੦੬)

ਆਉ ਹੁਣ, ਕੁਝ ਕੁ ਪਾਪ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀ ਨਤੀਜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਂਝ ਕਰੀਏ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਲਾ ਸੋਚਣਾ ਤੇ ਭਲਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਵੀ ਕਰੀਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਸਕਾਂਗੇ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਬੁਠਨ ਵਾਲੇ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਹਾਂ, ਤੇ ਸੁਧਾਰ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤ ਅਪਨਾ ਕੇ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਪਾਪ = ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਸੋਚਣਾ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਸੋਚ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਨਫਰਤ ਰੱਖਣੀ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਉਣੀ, ਹੋਰ ਫੇਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਧੋਖਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਨਾ, ਤੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਸਜਾ ਦੇਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਨਾ, ਆਤੰਕਵਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਜਨਾ, ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਝਗੜਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੋਚਣਾ, ਤਬਾਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ,

ਵਾਰ ਵਾਰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸੋਚਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਪ ਇਕ ਦਿਨ ਅਪਰਾਧ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਪਰਾਧ = ਕਤਲ ਕਰਨਾ, ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ, ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨਾ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨਾ, ਹੋਰ ਫੇਰੀ ਕਰਨੀ, ਧੋਖਾ ਕਰਨਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਕਰਨਾ, ਤੰਗ ਕਰਨਾ, ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਸਜਾ ਦੇਣੀ, ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ, ਆਤੰਕਵਾਦ ਫੈਲਾਉਣਾ, ਲੜਾਈਆਂ ਕਰਨੀਆਂ, ਝਗੜਾ ਕਰਨਾ, ਤਬਾਹੀ ਕਰਨੀ,

ਅਪਰਾਧ / ਪਾਪ	ਨਤੀਜੇ
ਗਲਤ ਸੋਚ	→ ਅਪਰਾਧ, ਬੀਮਾਰੀਆਂ (ਬੀ:ਪੀ, ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ), ਸਹਿਣ ਸ਼ਕਤੀ ਘਟਨੀ, ਖਿਝਣਾਂ, ਨੁਕਸਾਨ, ਗਲਤੀਆਂ,
ਨਫਰਤ ਤੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ	→ ਲੜਾਈਆਂ (ਪਰਿਵਾਰ, ਮੁਹੱਲਾ, ਸ਼ਹਿਰ, ਪ੍ਰਾਂਤ, ਦੇਸ), ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ, ਜਾਨ ਮਾਲ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ, ਬੀਮਾਰੀਆਂ (ਬੀ:ਪੀ, ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ,), ਖਿਝਣਾਂ,
ਕਤਲ, ਹਮਲਾ, ਨੁਕਸਾਨ	→ ਆਪਸੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਨਫਰਤ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ, ਜਾਨ ਤੇ ਮਾਲ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ,
ਬਲਾਤਕਾਰ	→ ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਨਫਰਤ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ, ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ, Depression,
ਹੋਰ ਫੇਰੀ, ਧੋਖਾ	→ ਹੋਰ ਫੇਰੀ, ਧੋਖਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ, ਗਰੀਬ ਅਮੀਰ ਵਿੱਚ ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਨਫਰਤ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ, ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ,
ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ	→ ਨੁਕਸਾਨ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਗਵਾਉਣਾ, ਆਪਸੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਨਫਰਤ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ,
ਤੰਗ ਕਰਨਾ, ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਸਜਾ,	→ ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਆਤੰਕਵਾਦ, ਲੜਾਈਆਂ, ਝਗੜੇ, ਤਬਾਹੀ, ਆਪਸੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ,
ਲੜਾਈਆਂ, ਝਗੜੇ,	→ ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਨੁਕਸਾਨ, ਕਤਲ, ਤਬਾਹੀ, ਆਪਸੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ, ਜਾਨ ਮਾਲ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ,
ਤਬਾਹੀ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ	→ ਜਾਨ ਤੇ ਮਾਲ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ, ਨਫਰਤ ਤੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ, ਗਰੀਬ ਅਮੀਰ ਵਿੱਚ ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ,
ਬੀਮਾਰੀਆਂ	→ ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚੇ, ਜਾਨ ਤੇ ਮਾਲ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ, ਗਲਤ ਸੋਚ, ਸਹਿਣ ਸ਼ਕਤੀ ਘਟਨੀ, Depression, ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ,
ਸਹਿਣ ਸ਼ਕਤੀ ਘਟਨੀ	→ ਬੀਮਾਰੀਆਂ, ਕ੍ਰੋਧ, ਨਫਰਤ, ਕੰਮ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣਾ, ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ,
ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਆਤੰਕਵਾਦ	→ ਜਾਨ ਤੇ ਮਾਲ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ, ਨਫਰਤ ਤੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ, ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ,
ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ	→ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਡਰ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ, ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਲੜਾਈਆਂ, ਝਗੜੇ,
Depression	→ ਬੀਮਾਰੀਆਂ, ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚੇ, ਗਲਤ ਸੋਚ, ਸਹਿਣ ਸ਼ਕਤੀ ਘਟਨੀ, ਘਰੇਲੂ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ
ਗਰੀਬ ਅਮੀਰ ਵਿੱਚ ਦੁਸ਼ਮਣੀ,	→ ਨਫਰਤ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ, ਹੋਰ ਫੇਰੀ, ਧੋਖਾ, ਤੰਗ ਕਰਨਾ, ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਸਜਾ, ਆਤੰਕਵਾਦ, ਲੜਾਈਆਂ, ਝਗੜੇ, ਤਬਾਹੀ,
ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ,	→ ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ, ਹੋਰ ਫੇਰੀ, ਧੋਖਾ, ਗਰੀਬੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ, ਬੀਮਾਰੀਆਂ, ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚੇ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ, ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵਧਣੇ,
ਖਿਝਣਾਂ	→ ਬੀਮਾਰੀਆਂ (ਬੀ:ਪੀ, ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ,), ਸਹਿਣ ਸ਼ਕਤੀ ਘਟਨੀ,
ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ = ਜੰਗਲ ਕੱਟਣਾ, ਪਰਦੂਸ਼ਨ (Pollution),	→ Ecological balance is disturbed, Too much CO ₂ , Green house effect, Fridge and A.C. use Freon which depletes ozone layer, (in A.C. recycling of out going gases takes place which is harmful),

ਉਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੋ ਵੀ ਪਾਪ/ਅਪਰਾਧ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਪਾਪ/ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਸੰਸਕਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸੁਭਾਅ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਕਾਰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬਦਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੁਭਾਅ ਬਦਲਣਾ ਔਖਾ ਹੈ।

ਭਲਾ ਸੋਚਣਾ

ਨਾਮੁ ਜਪਣਾ, ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ, ਵੰਡ ਛਕਣਾਂ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾਂ, ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਖਿਮਾਂ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਲਤੀ ਮਾਫ ਕਰ ਦੇਣੀ, ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਮਾਂ ਭੈਣ ਜਾਂ ਬੇਟੀ ਕਰਕੇ ਜਾਨਣਾ, ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਤੇ ਚੰਗਾ ਮਾਲ ਦੇਣਾਂ, ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਨਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਨਾ, ਦੋਸਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾ ਰੱਖਣੀ, ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸੁਲਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਜਾ ਮਾਫ ਕਰ ਦੇਣੀ, ਮਨ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਲੱਭਣਾ, ਤਨ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਲੱਭਣਾ, ਸਬਰ ਕਰਨਾ, ਸੰਤੋਖ ਰੱਖਣਾ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੇ ਅਨਾਥਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ,

ਭਲਾ ਕਰਨਾ		ਨਤੀਜੇ
ਨਾਮੁ ਜਪਣਾ,	→	ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ, ਵੰਡ ਛਕਣਾਂ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾਂ, ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਖਿਮਾਂ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਲਤੀ ਮਾਫ ਕਰ ਦੇਣੀ, ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਮਾਂ ਭੈਣ ਜਾਂ ਬੇਟੀ ਕਰਕੇ ਜਾਨਣਾ, ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਤੇ ਚੰਗਾ ਮਾਲ ਦੇਣਾਂ, ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਨਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਨਾ, ਦੋਸਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾ ਰੱਖਣੀ, ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸੁਲਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਜਾ ਮਾਫ ਕਰ ਦੇਣੀ, ਮਨ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਲੱਭਣਾ, ਤਨ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਲੱਭਣਾ, ਸਬਰ ਕਰਨਾ, ਸੰਤੋਖ ਰੱਖਣਾ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੇ ਅਨਾਥਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ,
ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ,	→	ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਤਰੱਕੀ, ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ, ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਤੰਦਰੁਸਤ,
ਵੰਡ ਛਕਣਾਂ,	→	ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੇ ਅਨਾਥਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ,
ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾਂ,	→	ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਤੰਦਰੁਸਤ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਦੋਸਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਸਬਰ ਕਰਨਾ, ਸੰਤੋਖ ਰੱਖਣਾ, ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ,
ਚੰਗੀ ਸੋਚ,	→	ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ, ਨਾਮੁ ਜਪਣਾ, ਵੰਡ ਛਕਣਾਂ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾਂ,
ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ,	→	ਵੰਡ ਛਕਣਾਂ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾਂ, ਦੋਸਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾ ਰੱਖਣੀ, ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸੁਲਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ,
ਖਿਮਾਂ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਲਤੀ ਮਾਫ ਕਰ ਦੇਣੀ,	→	ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਦੋਸਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾ ਰੱਖਣੀ, ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸੁਲਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ,
ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਮਾਂ ਭੈਣ ਜਾਂ ਬੇਟੀ ਕਰਕੇ ਜਾਨਣਾ,	→	ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਨਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਨਾ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾ ਰੱਖਣੀ, ਸਬਰ ਕਰਨਾ, ਸੰਤੋਖ ਰੱਖਣਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ,
ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ,	→	ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਤੇ ਚੰਗਾ ਮਾਲ ਦੇਣਾਂ, ਦੋਸਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੇ ਅਨਾਥਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ,
ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਤੇ ਚੰਗਾ ਮਾਲ ਦੇਣਾਂ	→	ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ, ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਨਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਨਾ, ਸੰਤੋਖ ਰੱਖਣਾ, ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ,
ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਨਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਨਾ,	→	ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਤੇ ਚੰਗਾ ਮਾਲ ਦੇਣਾਂ, ਦੋਸਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਸਬਰ ਕਰਨਾ, ਸੰਤੋਖ ਰੱਖਣਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ,

ਦੋਸਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ,	→	ਵੰਡ ਛਕਣਾਂ, ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਖਿਮਾਂ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਲਤੀ ਮਾਫ ਕਰ ਦੇਣੀ, ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਨਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਨਾ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾ ਰੱਖਣੀ, ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸੁਲਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਜਾ ਮਾਫ ਕਰ ਦੇਣੀ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ,
ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾ ਰੱਖਣੀ,	→	ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਖਿਮਾਂ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਲਤੀ ਮਾਫ ਕਰ ਦੇਣੀ, ਦੋਸਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸੁਲਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਜਾ ਮਾਫ ਕਰ ਦੇਣੀ, ਸੰਤੋਖ ਰੱਖਣਾ, ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ,
ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸੁਲਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ	→	ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਖਿਮਾਂ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਲਤੀ ਮਾਫ ਕਰ ਦੇਣੀ, ਦੋਸਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾ ਰੱਖਣੀ, ਸੰਤੋਖ ਰੱਖਣਾ, ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ,
ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਜਾ ਮਾਫ ਕਰ ਦੇਣੀ,	→	ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਖਿਮਾਂ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਲਤੀ ਮਾਫ ਕਰ ਦੇਣੀ, ਦੋਸਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾ ਰੱਖਣੀ, ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸੁਲਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਸੰਤੋਖ ਰੱਖਣਾ, ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ,
ਮਨ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ,	→	ਨਾਮੁ ਜਪਣਾ, ਵੰਡ ਛਕਣਾਂ, ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਖਿਮਾਂ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਲਤੀ ਮਾਫ ਕਰ ਦੇਣੀ, ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਮਾਂ ਭੈਣ ਜਾਂ ਬੇਟੀ ਕਰਕੇ ਜਾਨਣਾ, ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਤਨ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਲੱਭਣਾ, ਸਬਰ ਕਰਨਾ, ਸੰਤੋਖ ਰੱਖਣਾ,
ਤਨ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ,	→	ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ, ਨਾਮੁ ਜਪਣਾ, ਵੰਡ ਛਕਣਾਂ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾਂ, ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਸਬਰ ਕਰਨਾ, ਸੰਤੋਖ ਰੱਖਣਾ,
ਸਬਰ ਕਰਨਾ	→	ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾਂ, ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਖਿਮਾਂ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਲਤੀ ਮਾਫ ਕਰ ਦੇਣੀ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾ ਰੱਖਣੀ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ,
ਸੰਤੋਖ ਰੱਖਣਾ	→	ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾਂ, ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ,
ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੇ ਅਨਾਥਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ,	→	ਵੰਡ ਛਕਣਾਂ, ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਦੋਸਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਮਨ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਲੱਭਣਾ, ਤਨ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਲੱਭਣਾ, ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ,
ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ,	→	ਵੰਡ ਛਕਣਾਂ, ਚੰਗੀ ਸੋਚ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ, ਦੋਸਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚਣਾ, ਮਨ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਲੱਭਣਾ, ਤਨ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਲੱਭਣਾ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੇ ਅਨਾਥਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਦੇਸ ਕੌਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ,
ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ?	→	ਫਰੀਦਾ ਬੁਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਿ ਗੁਸਾ ਮਨਿ ਨ ਹਵਾਇ ॥ ਦੇਹੀ ਰੋਗੁ ਨ ਲਗਈ ਪਲੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਪਾਇ ॥੭੮॥ (੧੩੮੧, ੧੩੮੨)

“ਗੁਰਸਿਖ ਮੀਤ ਚਲਹੁ ਗੁਰ ਚਾਲੀ ॥ ਜੋ ਗੁਰੁ ਕਹੈ ਸੋਈ ਭਲ ਮਾਨਹੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਥਾ ਨਿਰਾਲੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥” (੬੬੭)

A person should do what the Guru wants him to do and not what he wants. Do in the way that is good as per Guru and not in your own way.

“ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ”

(ਡਾ: ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ)
ਆਰ ਐਚ ੧ / ਈ - ੮, ਸੈਕਟਰ - ੮,
ਵਾਸ਼ੀ, ਨਵੀਂ ਮੁੰਬਈ - ੪੦੦੭੦੩.

(Dr. Sarbjit Singh)
RH1 / E-8, Sector-8,
Vashi, Navi Mumbai - 400703.
Email = sarbjitsingh@yahoo.com
<http://www.geocities.com/sarbjitsingh/>, <http://www.gurbani.us>